
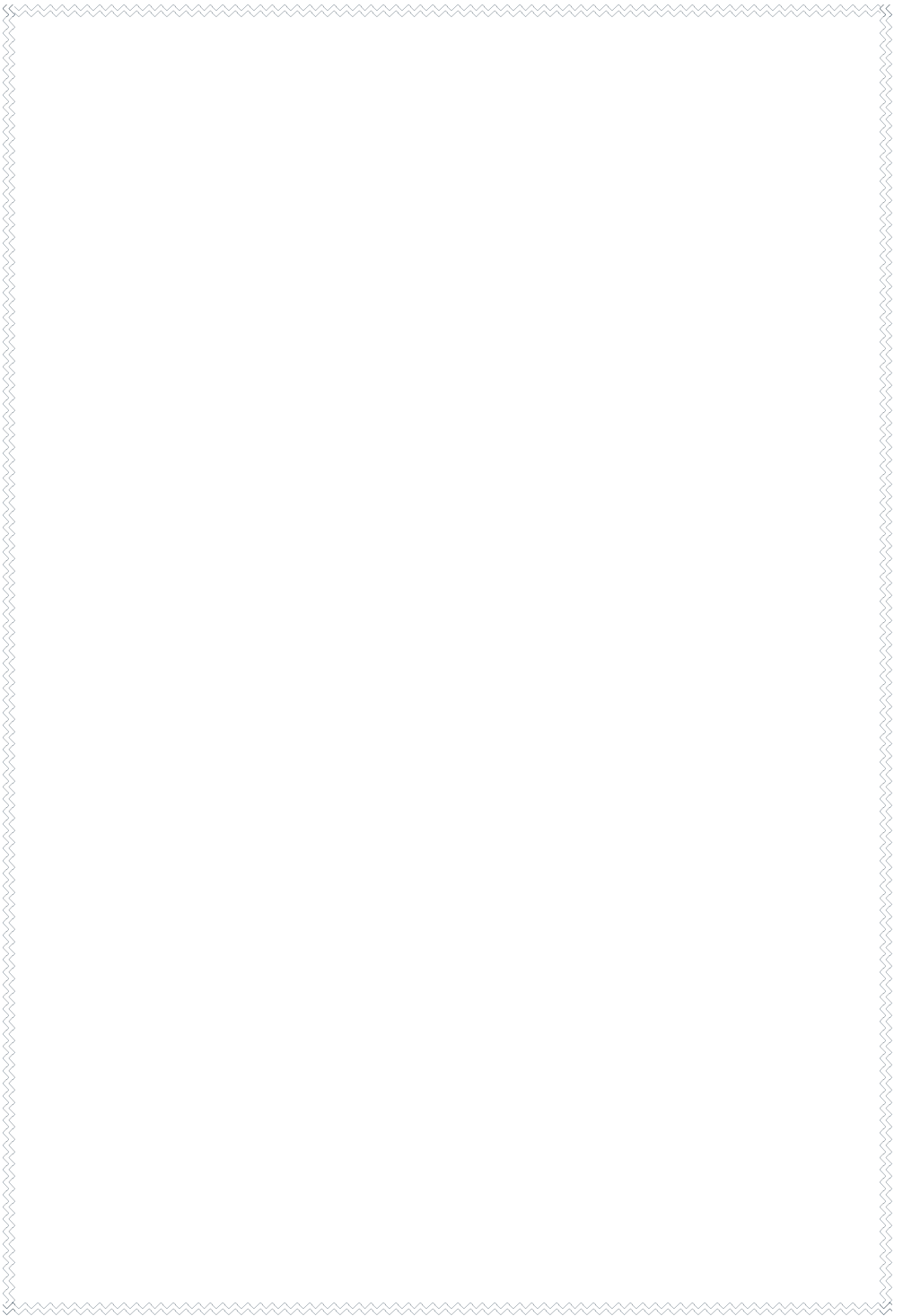
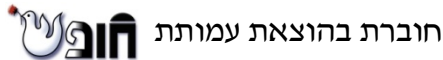

עובדות מפתיעות שלא ידעת על התורה

 חוברת בהוצאת עמותת **חובט**

עובדות מפתיעות שלא ידעת על התורה

הקדמה

שיטת ההוראה ברוב בתי הספר בארץ מציגה את הכתוב בתורה כאילו היה אמת היסטורית. הדברים מתחילים בחגיגות קבלת ספר התורה בכיתה ב', ובהמשך - עירוב של מסרים דתיים ובלבול בין מקצועות 'תנ"ך' ו'היסטוריה'.

במציאות, הידע המחקרי/מדעי שקיים בימינו אצל העוסקים בנושא - שונה לגמרי מהתפיסה שקיימת אצל תלמידי בית ספר. עד כדי כך הוא שונה, שבמקרים רבים - אנשים שלמדו תנ"ך בבית הספר בחריצות וברצינות - הופתעו מאוד בהמשך, כאשר למדו באוניברסיטה, קראו מחקרים והתעמקו בנושא מפייהם של מומחים.

חוברת קצרה זאת באה להציג רק חלק קטן מהדברים שבדרך כלל לא מלמדים אותם בבית הספר. חלקם אולי יפתיעו אתכם, אבל חשוב שתדעו: אלה הם התכנים בהם דנים כיום חוקרים ומומחים בארץ ובעולם כולו.

"האמן לאלו שמחפשים את האמת, הטל ספק באלו שמצאו אותה."
-- אנדרה ז'יד, מגדולי סופרי צרפת וזוכה פרס נובל

1. התורה לא התקבלה בסיני - ספרי התורה נכתבו בידי בני אדם.

לפי הכתוב בתנ"ך עצמו - לא היה ספר תורה עתיק במקדש או במקום אחר כלשהו. משה אומר: "יהוה אלהינו כרת עימנו ברית בחורב ... אנכי עומד בין יהוה וביניכם בעת ההיא להגיד לכם את דבר יהוה ... [עשרת הדיברות] ... את הדברים האלה דיבר יהוה ... **ולא יסף**, ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי" (דברים ה' ב'-י"ט). ואכן כשסיים שלמה לבנות את המקדש: "ויעלו את ארון יהוה ... אל קודש הקודשים ... אין בארון **רק** שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה בחורב" (מלכים א' ח' ד'-ט').

יהושע אוסף את כל שבטי ישראל ומספר להם את תולדות עמם מאברהם אבינו ועד לכיבוש הארץ (יהושע כ"ד א'-י"ג). הוא לא מזכיר אפילו במילה אחת את 'סיני' ואת סיפור מתן תורה. האם שכת את 40 הימים

המשמעותיים ביותר בהם חיכה למשה לרגלי הר סיני? ואולי לא היה לו מה לשכוח?

הספר שנכתב כנראה ראשון מבין ספרי התורה היה ספר 'דברים' בגירסתו הקדומה. הדים לכך מוצאים בספר מלכים ב', פרקים כ"ב-כ"ג. לפי הסיפור, בתקופת המלך יאשיהו "נמצא" בבית המקדש ספר. בהכירנו את הפוליטיקה של אותה תקופה, ברור לנו כיום שספר זה נכתב על ידי שפן הסופר ומקורביו, והם גרמו לספר "להימצא" על ידי הכוהן הגדול.

מספר זה למדו המלך והעם על מצוות חג הפסח וחגו אותו: **"כי לא נעשה כפסה הזה מימי השופטים אשר שפטו את ישראל וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה"** (מלכים ב' כ"ג כ"ב). כלומר, לפי הסיפור בתנ"ך לא חגגו את הפסח במשך כ-500 שנה. בספר דברים, למרות שהוא מספר על מתן המצוות, לא מוזכר כלל 'סיני', למעט פעם בודדת - בברכה שמברך משה את בני ישראל בסוף הספר, וגם שם - ללא כל קשר ל"מתן תורה".

מקרה דומה למלך יאשיהו קרה עם עזרא הסופר, שעלה ארצה מפרס כ-200 שנה מאוחר יותר, והביא איתו את ספר התורה שלו, ממנו למד העם שצריך לחגוג את חג הסוכות: **"ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סוכות וישבו בסוכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום ההוא"** (נחמיה ח' י"ז) - כלומר, לפי הסיפור בתנ"ך לא חגגו סוכות במשך כ-700 שנה.

איך היה לעזרא הסופר ספר תורה? הרי לפי הסיפור כל הספרים נשרפו בחורבן המקדש הראשון, הרבה לפני שנולד עזרא! מדובר בתקופה בה טרם הומצא הדפוס. ספרים נכתבו ביד, ומעטים ידעו לקרוא ולכתוב. התשובה נמצאת באחד מ"הספרים החיצוניים" לתנ"ך - 'חזיונות עזרא שאלתיאל'. לפי המסופר שם, עזרא פונה לאלוהים: **"כי נשרפה תורתך ואין איש יודע את אשר עשית"**. אלוהים מצווה עליו לכתוב את התורה מחדש והוא עושה זאת בסיוע אלוהי. על אופי הסיוע מספרת לנו 'המיתולוגיה היהודית' (חגי דגן,

עמ' 133): גביע מלא "מי אש" ממלא אותנו חוכמה, והוא פותח את פיו ומדבר 40 יום ללא הפסקה...

סיפור זה מוזכר גם בתלמוד: "כשנשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה" (מסכת סוכה, דף כ', עמוד א'). אותו סיפור בתלמוד גם מסביר כיצד נשתכחה התורה פעמים נוספות ונכתבה מחדש.

מי שלומד היסטוריה באוניברסיטה מכיר נושא זה. ה"תורה" היא אוסף גדול ומכובד של סיפורים, לחלקם יש גרעין היסטורי מסוים, אך רובם "מיתולוגיה" שחוברה על ידי אנשים שונים בתקופות שונות, ולקחה חומרים גם ממקורות של עמים אחרים במזרח התיכון הקדום. זאת יודעים לפי ניתוחים לשוניים של שפת הכתיבה, מימצאים ארכיאולוגיים רבים, וגם רמזים שנתרו בספרים שונים. על כך כתב פרופ' אלברט אינשטיין: **'התנ"ך הוא אוסף אגדות פרימיטיביות, גם אם ראויות לכבוד, שהן ילדותיות למדי'.**

2. 'אלוהים' ו'יהוה' הם שני אלים שונים.

מימצאים ארכיאולוגיים רבים מעידים על מספר רב של אלים קדומים שהיו נפוצים בארץ בתקופת התנ"ך, חלקם גם מתוארים עם קשרי משפחה ביניהם. 'אלוהים' (שמקורו בשם הכנעני 'אל') ו'יהוה' הם בין האלים הבולטים - הראשון הגיע מהאיזור הצפוני, השני מהדרום.

בתקופות המאוחרות יותר של כתיבת ספרי התנ"ך ניכרים מאמצים למזג בין שני השמות לדמות אחת. דוגמה טובה לכך יש בהבדלים בין שני הפרקים הראשונים של ספר בראשית:

עד לפרק ב' פסוק ג'	החל מפרק ב' פסוק ד'
שמו של האל הוא 'אלהים'.	שמו של האל הוא 'יהוה אלהים'.
אדם 'נברא' ביום השישי אחרי בעלי החיים.	אדם 'נוצר' ביום הראשון לפני בעלי החיים.
האיש והאשה נבראים ביחד.	האשה נבנית מצלע האיש הרבה אחר כך.

סיפורים שונים ומגוונים על יצירת בני אדם מאדמה נמצאים במיתולוגיות אליליות רבות של עמי האיזור (למשל אצל המצרים יצר אחד האלילים את

האדם מבוץ הנילוס). אלה הם סיפורים שמסתדרים היטב עם החשיבה והאמונות העתיקות, בתקופות בהן הידע המדעי היה מוגבל מאוד.

הדים נוספים להבדלים בין 'אלהים' ל'יהוה' נשארו במקומות נוספים בכתובים:

- הסיפור על נוח והמבול נאסף גם הוא משתי גירסאות שונות. בבראשית ו' י"ט אומר **אלוהים** אל נוח: "ומכל החי מכל בשר שניים מכל תביא אל התבה". לעומת זאת, בבראשית ז' ב' אומר **יהוה** לנוח: "מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה איש ואשתו".

- יהושע אומר לעם: "ועתה יראו את **יהוה** ועבדו אותו בתמים ובאמת, והסירו את **אלוהים** אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר ובמצרים, ועבדו את **יהוה** ... בחרו לכם היום את מי תעבדון, אם את **אלוהים** אשר עבדו אבותיכם אשר מעבר הנהר ... ואנוכי וביתי נעבוד את **יהוה**" (יהושע כ"ד י"ד-ט"ו).

- עדויות שונות מצביעות על מקורו "הדרומי" של האל 'יהוה'. דבורה הנביאה שרה: "יהוה, בצאתך משעיר, בצעדך משדה אדום" (שופטים ה' ד'). בלעם המסייע למלך מואב אומר: "לא אוכל לעבור את פי יהוה **אלוהי**" (במדבר כ"ב י"ח). חבל הארץ הדרומי גם נקרא בפי המצרים, ששלטו בו בעת העתיקה, בשם 'ארץ שסו יהוה'.

- לפי התנ"ך, שמו של האל הכנעני 'עליון' הוא שם נוסף של 'אלוהים': "ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ" (בראשית י"ד י"ט), "אקרא לאלוהים עליון" (תהילים נ"ז ג'), או "וימרו את אלוהים עליון" (תהילים ע"ח נ"ו). בבלגן המיזוג בין כל השמות נמצאת לפעמים גם קירבה בין 'יהוה' ו'עליון', אבל המימצאים המעניינים יותר הם אלה המעידים על קשר משפחתי בין אלים שונים: "בהנחל עליון גוים, בהפרידו בני אדם, יצב גבולות עמים למספר **בני אלוהים**. כי חלק **יהוה** עמו, יעקב חבל נחלתו" (דברים ל"ב ח'-ט') - בטקסט הכנראה-ערוך של ספר דברים כתוב **בני ישראל** (שזה חסר משמעות בפסוק), אבל במגילות שנמצאו בקומראן כתוב **בני אלוהים**.

שיר ההפרדה הנ"ל מזכיר את סיפור מגדל בבל, ועם סיבה טובה. במקורות יהודיים-דתיים נוספים כתוב שהאל בסיפור מגדל בבל הפריד את העמים לשבעים לשונות, שזה בדיוק מספר בניו של 'אל עליון' במיתולוגיה הכנענית. הנה עוד קטע קצר שנותר מהתקופה

העתיקה: "כי מי בשחק יערוך ליהוה, ידמה ליהוה בבני אלים?" (תהילים פ"ט ז').

יהוה ואשרה - כתובת ארכיאולוגית מהמאות ה-8-9 לפנה"ס

לפרשנויות הדתיות בימינו יש הסברים לכל אחת מהנקודות המוזכרות בחוברת זו. **חייבים להיות**, כי אם לא יוצגו הסברים - הדת תימצא פגומה. ועם קצת חשיבה יצירתית, גם אם היא דמיונית, קל להמציא הסברים כמו אלה הדתיים. אלא שהדת ותירוציה מתעלמים מההסבר הפשוט והנכון, והוא ההיסטוריה המוכחת של האירועים.

3. לאלוהים יש מספר דמויות שונות.

מטיפים דתיים נוהגים להתייחס לאלוהים כדבר "מופשט", ללא גוף וצורה. את הביטוי "בצלם אלוהים" הם נוהגים להסביר במשמעות "רוחנית", כמו למשל "היכולת לבחור". החשיבה בתורה היא שונה, ולא פעם סותרת את עצמה. נבחן מהי דמותו של יהוה בתורה:

בשמות ל"ג י"ח-כ"ג אומר משה אל יהוה: "**הראני נא את כבודך**", ומשיב יהוה: "**לא תוכל לראות את פני, כי לא יראני האדם וחי ... הנה מקום אתי וניצבת על הצור ... ושכותי [ושמתי לכסות] כפי עליך עד עוברי. והסירותי את כפי וראית את אחוריי ופני לא יראו**". מסתבר שאלוהים באותו זמן היה עדיין בדמות אנושית (כמו האלילים היווניים למשל) - יש לו פנים וידיים, הוא זז ממקום למקום, ומדבר כבני אדם. זהו אל **גשמי**, אבל מותר לראות רק את אחוריו...

והנה לפני כן בשמות כ"ד א'-י"ד אומר יהוה אל משה: "**עלה אל יהוה, אתה ואהרון נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל, והשתחויתם מרחוק. וניגש משה לבדו אל יהוה ... ויעל משה ואהרון נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל. ויראו**

את אלוהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר ... ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, ויחזו את האלוהים ויאכלו וישתו" - כאן עדיין יכולים אנשים "נבחרים" לראות את יהוה, וכל רע לא קורה להם. הם גם אוכלים ושותים איתו.

קודם לכן, בבראשית פרקים י"ח-י"ט, מופיע הסיפור על שלושה "אנשים" הבאים אל אברהם, ומתבררים בהמשך הסיפור כיהוה ושני מלאכים. אברהם עורך לכבודם שולחן ומגיש להם אוכל (לא כשר...) - לאחר הארוחה הולכים שני המלאכים לסדום, ויהוה נשאר להתייעץ עם אברהם בענייני העולם... זהו סיפור אלילי מובהק בנוסח המיתולוגיה היוונית.

אנו רואים איך עם ישראל בסיפורים מתקדם בהדרגה מרמת אלילות בסיסית לאמונה באל אחד שכל הרואה אותו לא יחיה. ראוי לצטט בנושא זה את גדול ישראל, הרמב"ם: "ודע שכל מי שאומר עליו הכתוב, שמלאך דיבר איתו או בא אליו דיבור מאת האל, הרי זה לא היה בשום פנים אלא בחלום או במראה הנבואה" (מורה נבוכים, חלק שני, פרק מ"א).

4. ישראל ויהודה אף פעם לא היו מאוחדות.

הארכיאולוגיה מוכיחה שסיפור "הממלכה המאוחדת" נכתב שנים רבות לאחר מה שנטען בסיפורים המקראיים, וזאת מתוך מטרה לתאר עבר גדול ומפואר. אפשר לראות זאת גם בקטעים שהושארו בתנ"ך עצמו.

שאל יוצא למלחמה: "ויהיו בני ישראל שלוש מאות אלף ואיש יהודה שלושים אלף" (שמואל א' י"א ח').

לאחר סיפור דוד וגוליית: "ויקומו אנשי ישראל ויהודה ויריעו וירדפו את הפלשתים" (שמואל א' י"ז נ"ב). ואז: "וכל ישראל ויהודה אוהב את דוד" (שמואל א' י"ח ט"ז).

בהמשך, דוד ממליך את בנו שלמה אחריו: "ובא וישב על כסאי, והוא ימלוך תחתי, ואותו ציויתי להיות נגיד על ישראל ועל יהודה" (מלכים א' ל"ה). לאחר מות דוד, שלמה מזכיר "את אבנר בן נר שר צבא ישראל, ואת עמשא בן יתר שר צבא יהודה" (מלכים א' ב' ל"ב).

ובתחילת מלכות שלמה נאמר: "יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים" (מלכים א' ד' כ'), וגם: "וישב יהודה וישראל לבטח, איש תחת גפנו ותחת תאנתו" (מלכים א' ה' ה').

ואם כבר אנו עוסקים בדוד ושלמה, נזכיר את אמירתו של השר בצלאל סמוטריץ' מהתקופה האחרונה (2019): "**שישראל תתנהל כמו בימי דוד ושלמה**" - הנה איך צריכה להתנהל ישראל לפי אמירה זו: "ויהאב שלמה את יהוה ... רק בבמות הוא מזבח ומקטיר ... אלף עולות יעלה שלמה על המזבח ההוא" (מלכים א' ג' ג'-ד').

5. קרב דוד וגוליית לא התקיים כפי שמתואר בסיפור.

הסיפור ידוע: דוד הנער, בקרב המפורסם הראשון שלו, הורג את גוליית הענק הפלשתי: "ויצא איש הבניים ממחנות פלשתים, גוליית שמו מגת, גבהו שש אמות וזרת ... ועץ חניתו כמנור אורגים" (שמואל א' י"ז ד'-ז'). במושגים של ימינו מדובר בענק בגובה של כ-3 מטר. הגירסה של הסיפור שנמצאה במגילות קומראן מתונה יותר: "ארבע אמות וזרת" (כ-2 מטר).

במקומות נוספים בתנ"ך אדם אחר, לא דוד, הרג את גוליית - או את אחיו:

"ותהי עוד המלחמה בגוב עם פלשתים, ויך אלחנן בן יערי אורגים בית הלחמי את גוליית הגתי, ועץ חניתו כמנור אורגים" (שמואל ב' כ"א י"ט).

"ותהי עוד מלחמה את פלשתים, ויך אלחנן בן יעיר את לחמי אחי גוליית הגתי, ועץ חניתו כמנור אורגים" (דברי הימים א' כ' ה').

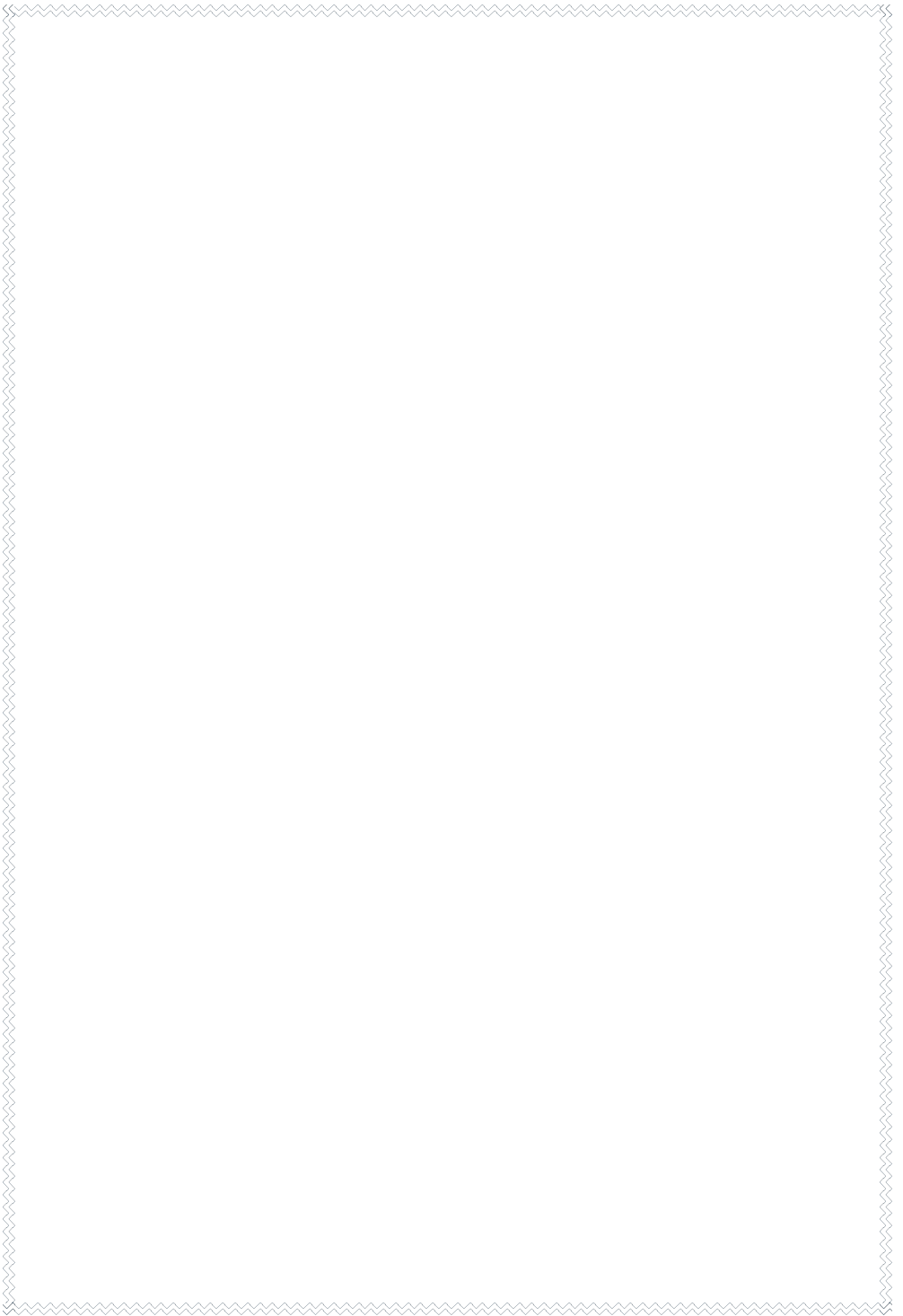
ומה עושה הנער דוד לאחר שהורג את גוליית? "ויקח דוד את ראש הפלשתי ויביאהו ירושלים" (שמואל א' י"ז נ"ד). אלא שלפי הסיפור המקראי, דוד המלך כובש את ירושלים רק **שנים** אחר כך: "וילך המלך ואנשיו ירושלים, אל היבوسی יושב הארץ. ויאמר לדוד לאמור: לא תבוא הנה ... וילכוד דוד את מצודת ציון, היא עיר דוד" (שמואל ב' ה' ו'-ז').

מעניינים גם מדי הקרב של גוליית: "וכובע נחושת על ראשו ושריון קשקשים הוא לבוש, ומשקל השריון חמשת אלפים שקלים נחושת. ומצחת נחושת על רגליו, וכידון נחושת בין כתפיו" (שמואל א' י"ז ה'ו'). כותב הסיפור מתאר שריון שמתאים לתקופה המאוחרת יותר בה נכתב הסיפור, ולא לתקופה עליה הוא נכתב...

סיכום

הבאנו רק מספר קטן מתוך הרבה מאוד ראיות, שמעידות על ההבדל הגדול בין מה שמלמדים אותנו בבית הספר - לבין ההיסטוריה האמיתית של הדברים, שנלמדת אצל חוקרים רציניים בארץ ובעולם. אנו מקווים שעוררנו את סקרנותכם להמשיך לחקור ולחפש, על פי אימרת חז"ל: "אין הביישן למד".

חוברת זאת :
<https://hofesh.org.il/hoveret.pdf>

אתר האינטרנט 'חופש':
<https://hofesh.org.il>

תכנים יהודיים :
<https://hofesh.org.il/jewish>

חשיבה חופשית :
<https://hofesh.org.il/think>

חופש - עמותה לחופש מדת (ע"ר)
מס' העמותה: 580083335
ת"ד 65227 תל-אביב 6165102
פקס: 03-7252889
www.hofesh.org.il
info@hofesh.org.il